

Aan
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Uitsluitend verzonden via internetconsultatie.nl

Van
N.V. Nederlandse Gasunie

Ons kenmerk
CG 25.08

Datum
30 september 2025

Onderwerp
Reactie Gasunie Internetconsultatie Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening

Geachte heer/mevrouw,

Gasunie heeft kennis genomen van de internetconsultatie van de Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening en geeft graag haar reactie op dit wetsvoorstel.

Dit wetsvoorstel implementeert Europese regelgeving op het gebied van gas, waterstof en gedecarboniseerde gassen, ook bekend als het "hydrogen and gas decarbonisation package" of "decarbonisatiepakket", in Nederlandse wetgeving. Het pakket organiseert de markt voor waterstof en legt rollen en verantwoordelijkheden vast, zowel voor het transportnetwerk als voor terminals en opslagen. Bovendien worden ook bepalingen voor aardgas aangepast.

Dit wetsvoorstel is zeer belangrijk voor Gasunie. Op 29 juni 2022 heeft de minister van EZK Gasunie-dochter HyNetwork Services (HNS) belast met de taak om een landelijk waterstoftransportnet te ontwikkelen en te beheren. Deze taak wordt vormgegeven als een zogenaamde Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB), en wordt uitgevoerd door Gasunie dochter HNS. HNS is inmiddels gestart met de aanleg van de landelijke waterstof-infrastructuur, en zal dus de transmissiesysteembeheerder van waterstof worden. Daarnaast werkt Gasunie aan de ontwikkeling van opslagen en terminals voor waterstof. Vanzelfsprekend is Gasunie ook verantwoordelijk voor het gastransportnetwerk in Nederland, en beheren wij terminals en opslagen voor aardgas. De wettelijke bepalingen uit dit wetsvoorstel bepalen dus voor een groot deel de rechten en plichten van Gasunie.

Deze reactie is als volgt gestructureerd. Hoofdstuk 1 geeft onze reactie op hoofdlijnen en bespreekt de belangrijkste punten. Hoofdstuk 2 beschrijft artikelsgewijs onze opmerkingen op het wetsvoorstel. Hoofdstuk 3 beantwoordt de vragen die zijn gesteld in het consultatiedocument. Netbeheer Nederland heeft ook een reactie op deze internetconsultatie ingediend, deze reacties zijn in aanvulling op elkaar.

Indien u vragen heeft over deze consultatie, kunt u met de volgende personen contact opnemen:

- Voor Gastransport: René van der Haar (r.e.van.der.haar@gasunie.nl);
- Voor Waterstoftransport: Marius Mulder (m.h.mulder@gasunie.nl);
- Voor Opslagen en terminals (zowel gas als waterstof): Jeroen Grolman (j.h.grolman@gasunie.nl).

Inhoudsopgave

1.	Hoofdpunten	3
2.	Artikelsgewijze reactie.....	5
2.1	Gastransport	5
	Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen	5
	Hoofdstuk 2 – Energiemarkten	8
	Hoofdstuk 3 – Beheer van elektriciteits-, gas- en waterstofgassystemen	9
2.2	Waterstoftransport.....	16
	Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen	16
	Hoofdstuk 2 - Energiemarkten	17
	Hoofdstuk 3 – Beheer van elektriciteits-, gas- en waterstofsysteem	17
	Hoofdstuk 5 – Uitvoering, toezicht en handhaving	19
	Wijzigingen in de Omgevingswet	19
	Memorie van toelichting	20
2.3	Opslagen	21
	Wettekst	21
	Memorie van toelichting	21
2.4	Terminals	22
	Wettekst	22
	Memorie van toelichting	23
3.	Reactie op consultatievragen.....	23
3.1	Vraag 1	24
3.2	Vraag 2	24
3.3	Vraag 3	25
3.4	Vraag 4	26

1. Hoofdpunten

Gasunie is blij met helderheid die de wet schept voor de ontwikkeling van de waterstofmarkt.

- Waterstof is een belangrijke grondstof en energiedrager voor de toekomst en is nodig om onze economie te decarboniseren.
- Zowel marktpartijen als netbeheerders hebben duidelijkheid nodig over hun rol in het toekomstige systeem, dat geeft zekerheid aan alle partijen en maakt investeringsbeslissingen makkelijker.
- Daarom is het belangrijk dat de markt wordt georganiseerd zoals dat voor andere energiedragers ook is gedaan.

Spoedige implementatie van dit wetsvoorstel is zeer belangrijk, en moet zo min mogelijk vertraging oplopen, daarnaast moet ACM versneld worden aangewezen als toezichthouder.

- De markt voor waterstof is nog in ontwikkeling, en veel partijen wachten op zekerheid. Hoe eerder die zekerheid er is, hoe sneller de markt kan worden opgeschaald.
- Aanwijzing bij wet als transmissiesysteembeheerder geeft HNS zekerheid om door te gaan met de ontwikkeling van het waterstofnetwerk.
- ACM kan pas worden aangewezen als toezichthouder als deze wet in werking is getreden. Het is belangrijk dat er helderheid is over de toezichthouder van de opstartende waterstofmarkt. Dit geeft marktpartijen duidelijkheid en vertrouwen.
- ACM moet HNS certificeren als beheerder van het waterstoftransmissiesysteem, dat kan dus pas nadat de wet in werking treedt.
- Daarnaast wil Gasunie zo snel mogelijk de gesprekken met ACM starten over de periode waarin volledig gereguleerde derdentoegang en tariefregulering gaat gelden, hiervoor is het nodig dat ACM zo snel mogelijk deze wettelijke taak krijgt.
- Tenslotte is het voor het lidmaatschap van ENNOH, de Europese koepel van waterstofsysteembeheerders, noodzakelijk om gecertificeerd waterstofnetbeheerder te zijn. Andere lidstaten zijn hierin verder dan Nederland. Als HNS duidelijk later lid kan worden van ENNOH dan veel andere waterstoftransmissiesysteembeheerders, verliest HNS invloed binnen ENNOH, onder andere bij het opstellen van Europese Netwerkcodes. Deze codes zijn bepalend voor de verdere ontwikkeling van de waterstofmarkt. Gebrek aan invloed zorgt ervoor dat Nederland beslissingen moet volgen in plaats van zelf de richting bepaalt.
- Specifiek voor het aanwijzen van ACM als toezichthouder op de waterstofmarkt pleit Gasunie ervoor om dit in een ander, eerder, wetsvoorstel te verwerken, bijvoorbeeld bij het implementeren van het EU Electricity Market Design-pakket. Zo kan HNS versneld worden aangewezen en toetreden tot ENNOH én kunnen gesprekken met ACM worden gestart aangaande de regulering van systeemfuncties.

De voorgestelde bepalingen t.a.v. de aansluitaak en de transporttaak dwingen Gasunie economisch onverantwoorde investeringen te doen, dit geldt voor zowel gas als waterstofgas.

- Het Wetsvoorstel bepaalt onder welke omstandigheden de aansluit- en/of transporttaak van toepassing is, en daarmee onder welke voorwaarden nieuwe aansluitingen en/of uitbreidingen moeten worden gerealiseerd.

- De in de implementatiewet door KGG voorgestelde bepalingen (artikelen 3.40/3.40a en 3.47/3.47a) lijken ervoor te zorgen dat GTS en HNS worden gedwongen om ook niet-economisch efficiënte investeringen t.a.v. zowel het realiseren van aansluitingen als het realiseren van capaciteitsuitbreiding te doen.
- Dit verhoogt de kosten van het waterstoftransportsysteem en van het gastransportsysteem, waardoor transporttarieven onnodig zullen stijgen.
- Hogere transporttarieven verhogen de druk op de betaalbaarheid van de energievoorziening in het algemeen, en zorgen ervoor voor dat er minder partijen aansluiten op het waterstofnetwerk, waardoor tarieven nog verder zullen stijgen.
- De voorgestelde bepalingen van art. 3.40/3.40a en 3.47/3.47a zijn o.i. naast een onwenselijke ook een onjuiste wijze van implementatie van artikelen 38 en 42 van de Gasrichtlijn.

Regels omtrent vergunningsverlening voor waterstofleidingen zijn een belangrijk onderdeel van het decarbonisatiepakket, maar ontbreekt in huidig wetsvoorstel en komt te laat om impact te maken

- Het decarbonisatiepakket bevat in Artikel 8 van de richtlijn een bepaling over het van rechtswege van toepassing zijn van bestaande vergunningen voor aardgasinfrastructuur op waterstofinfrastructuur. Ook bevat het een bepaling over de maximumduur van vergunningsprocedures (maximaal twee jaar).
- Deze beide maatregelen kunnen Gasunie helpen om het landelijk waterstofnetwerk zo snel mogelijk beschikbaar te maken voor de waterstofmarkt.
- Voor dit belangrijke onderdeel van het decarbonisatiepakket is nu geen voorstel gedaan in dit wetsvoorstel, waardoor wij niet kunnen beoordelen of de implementatie op de juiste manier plaatsvindt.
- Het grootste deel van de vergunningen voor het landelijk waterstofnetwerk zal de komende 1 tot 2 jaar worden aangevraagd, bij de huidige verwachte implementatiedatum van 1 juli 2027 zullen de meeste vergunningen dus al zijn aangevraagd en zal deze wijziging geen versnelling meer brengen.
- Gasunie pleit er daarom voor om de implementatie van de bepalingen omtrent bestaande en nog aan te vragen vergunningen zo snel mogelijk te implementeren in de Omgevingswet, indien mogelijk buiten dit wetsvoorstel ter aanpassing van de Energiewet om, bijvoorbeeld bij de implementatie van de RED III gericht op het versnellen van vergunningsprocessen. Dit wetsvoorstel ligt momenteel bij de Raad van State voor beoordeling, en zou kunnen worden aangevuld met een Nota van Wijziging.

Tenslotte merken wij op dat het wetsvoorstel aangeeft dat lopende wetstrajecten zoveel mogelijk zijn geïmplementeerd in de voorliggende tekst. Echter, verschillende aanpassingen zoals wijzigingen via de Wet Collectieve Warmte, Wetsvoorstel bestrijden energieleveringscrisis en het wetsvoorstel Beëindiging gaswinning Groningenveld zitten niet in het voorstel verwerkt. Gasunie pleit ervoor om deze wijzigingen in de volgende versie zoveel mogelijk mee te nemen om een zo compleet mogelijk beeld van de toekomstige Energiewet te creëren.

2. Artikelsgewijze reactie

2.1 Gastransport

Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen

Generieke opmerking t.a.v. de definities: Een aantal (belangrijke) definities uit de Gasverordening wijkt inhoudelijk af van de voorgestelde definities van het wetsvoorstel. De Gasverordening heeft rechtstreekse werking. Om deze reden kan een nationale wet daar niet inhoudelijk van afwijken. Gasunie vindt onnodige afwijking tussen nationale en Europese begrippen uitermate onwenselijk. In het (reeds aangenomen) wetsvoorstel Energiewet, dat onder meer de Europese Elektriciteitsrichtlijn implementeert, was harmonisatie met het Europese begrippenkader ook één van de voornaamste doelstellingen van KGG. Gasunie ziet niet in waarom dit nu bij de implementatie van de Gasrichtlijn (en Gasverordening) anders kan zijn.

“Actieve afnemer”:

In de definitie van “actieve afnemer” moet duidelijk worden dat een actieve afnemer alleen kan afnemen en invoeden via een aansluiting van dezelfde systeembeheerder. Een TSB weet immers niet over een aangeslotene ook beschikt over een DSB-aansluiting en visa versa en een systeembeheerder (zowel DSB als TSB) weet daarom niet of de wettelijke verplichtingen m.b.t. actieve afnemers van toepassing zijn als de aangeslotene niet bij dezelfde systeembeheerder zowel invoedt als afneemt. Ook voor de (leverancier of marktdeelnemer behorende bij de) actieve afnemer is het dan onduidelijk bij welke systeembeheerder hij informatieverplichtingen heeft op grond van hoofdstuk 4 van de Energiewet. Het moet in de definitie van “actieve afnemer” daarom worden verduidelijkt dat een (actieve) afnemer die afneemt bij een DSB, niet kan invoeden bij de TSB en dat een (actieve) afnemer die afneemt van de TSB niet kan invoeden via een DSB.

“Delen van energie”

Doordat het deze implementatiewet “actieve afnemers van gas” nu ook mogelijk maakt, worden de artikelen t.a.v. energiedelen (/het “delen van energie”) ook van toepassing op gas. Het wetsvoorstel ter implementatie van de Richtlijn Electricity Market Design (EMD-pakket), dat in werking zal treden voordat deze implementatiewet t.a.v. het Decarbonisatiepakket in werking zal treden, beperkt energiedelen echter (weer) tot elektriciteit. Ter voorkoming van misverstanden zouden we graag zien dat in de toelichting bij de volgende versie (de UHT-versie) van deze implementatiewet expliciet wordt opgenomen dat energiedelen alleen kan zien op elektriciteit en daarmee dus niet op gas en waterstofgas. De Gasrichtlijn bevat, in tegenstelling tot de EMD-richtlijn voor elektriciteit, immers ook geen bepalingen m.b.t. “energiedelen” en “energiedelen” dient daarom alleen voor elektriciteit van toepassing te zijn.

“Industriële afnemer”

De definitie van “industriële afnemer” mist in het wetsvoorstel. In 1) artikel 3.40, vierde lid, 2) artikel 3.40a, vierde lid, 3) artikel 3.124a, tweede lid, 4) artikel 3.130, derde lid wordt de term “industriële afnemer” gebruikt. “Industriële afnemer” wordt in de Gasverordening en Gasrichtlijn ook niet gedefinieerd. Om deze reden is opname van deze definitie in de nationale wet nodig om geen onnodige onduidelijkheid te laten bestaan over enerzijds de scope van de

wettelijke taken en verplichtingen van systeembeheerders en anderzijds over de rechten en plichten van de industriële afnemers.

“Gas”

De definitie van “gas” lijkt te moeten worden herzien in lijn met de definities uit de nieuwe Gasverordening en Gasrichtlijn. De geconsulteerde definitie van “gas” wijkt op circa drie manieren af van de definitie in de Gasrichtlijn én de Gasverordening.

Ten eerste, in Gasverordening 2024/1789 wordt aardgas in artikel 2, lid 1, punt 40 gedefinieerd (deze definitie verwijst op haar beurt naar de definitie in artikel 2, lid 1 van de Gasrichtlijn). De definitie van aardgas in de Gasverordening (en Gasrichtlijn) bepaalt dat aardgas “voornamelijk moet bestaan uit methaan” (lees: meer dan 50%). De Energiewet bevat echter de bepaling dat aardgas uit minimaal 75% methaan moet bestaan.

Daarnaast bepaalt de definitie van “aardgas” in de Verordening en Richtlijn dat ook “andere typen gas die technisch gezien veilig kunnen worden geïnjecteerd in en getransporteerd via het aardgassysteem” gezien dient te worden als aardgas. Aangezien “aardgas” onderdeel is van de definitie van “gas” in de Energiewet, zou het goed zijn om de Europese definitie van aardgas ook in de Energiewet op te nemen, opdat er geen “gassen” onterecht worden uitgesloten van het toepassingsbereik van de Energiewet.

Tot slot komt de Energiewet-definitie van “gas uit hernieuwbare bronnen” niet volledig overeen met de definitie van “hernieuwbaar gas” ook de Gasverordening, zie ook het direct onderstaande punt.

De Energiewet lijkt t.a.v. de definitie van “gas” daarmee inhoudelijk af te wijken van de rechtstreeks geldende bepalingen van de Gasverordening.

“Gas uit hernieuwbare bronnen”

De definitie van “gas uit hernieuwbare bronnen” zal in lijn met de definitie uit de herziene Gasrichtlijn moeten worden herzien. De voornaamste reden hiervoor is het feit dat “hernieuwbaar gas” in Gasverordening 2024/1789 in artikel 2, lid 1, punt 41 is gedefinieerd (deze definitie verwijst op haar beurt naar de definitie in Gasrichtlijn). Deze Gasverordening heeft rechtstreekse werking. De in de implementatiewet voorgestelde definitie van “gas uit hernieuwbare bronnen” is, zoals in de paragraaf 2.2.2 van de Memorie van Toelichting toegelicht, echter minder breed dan de definitie van “hernieuwbaar gas” in de Gasverordening en in de Gasrichtlijn. Het toepassingsbereik van de Energiewet wordt daarmee kleiner dan het toepassingsbereik van het Decarbonisatiepakket. Onder andere “hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO’s)” worden uitgesloten van de nationale definitie van “gas uit hernieuwbare bronnen” en daarmee ook uitgesloten van het zijn van “gas” waardoor de Energiewet ten onrechte niet van toepassing is op RFNBO-gassen. De Memorie van Toelichting (MvT) stelt in paragraaf 2.2.2 ten onrechte dat RFNBOs niet kunnen voldoen aan de door de Minister vastgestelde invoedspecificaties van gas. Dit is echter wel degelijk mogelijk. Deze uitsluiting betreft daarmee onder andere “e-methaan” (een RFNBO) dat de komende jaren naar verwachting een belangrijkere rol zal gaan spelen in het Nederlandse aanbod van hernieuwbare gassen.

MvT bij definitie “netgebruiker”

Wij verzoeken u om in de toelichting duidelijk te maken dat zowel balanceringsverantwoordelijken als leveranciers “handelaren” en daarmee dus “netgebruikers” zijn. Dit is nodig i.v.m. facturering door de TSB Gas op grond van artikel 3.106, eerste lid van de Energiewet. Hieraan gerelateerd, zie ook de opmerking bij artikel 3.106.

"Richtlijn 2024/1788"

De definitie van "Richtlijn 2024/1788" moet worden gewijzigd. Deze richtlijn 2024/1788 trekt niet Richtlijn 2024/1788 in, maar Richtlijn 2009/73.

Hoofdstuk 2 – Energiemarkten

Artikel 2.32, derde lid:

De verwijzing naar artikel 44, derde lid Richtlijn 2024/1788 lijkt niet te kloppen. Art 44, derde lid van de Richtlijn gaat over taken DSB's en niet over verplichtingen van leveranciers.

Artikel 2.33:

De onderstreepte toevoeging aan de titel "uitzonderingen actieve afnemer van elektriciteit" lijkt niet te kloppen. De uitzondering van het eerste lid zou o.i. ook moeten gelden voor actieve afnemers van gas.

Hoofdstuk 3 – Beheer van elektriciteits-, gas- en waterstofgassystemen

Artikel 3.40, derde lid, onderdeel c

Belangrijkste punten:

- De voorgestelde bepaling van artikel 3.40, derde lid, onderdeel c is niet in lijn met de bepalingen van artikel 38, eerste en tweede lid van de Gasrichtlijn en moet daarom worden aangepast. Deze aanpassing is daarnaast ook (maatschappelijk) zeer wenselijk omdat dit GTS een duidelijk afwijzingsgrond geeft voor economisch onverantwoorde aansluitverzoeken.
- GTS stelt voor om deze bepaling niet alleen op aanvragen voor een nieuwe aansluiting te laten zien, maar ook op aanvragen voor wijziging van bestaande aansluitingen.

GTS doet de onderstaande voorstellen voor wijziging van artikel 3.40, derde lid, onderdeel c en licht deze vervolgens nader toe:

Tekstvoorstel 1: “de aanleg **of wijziging** van een aansluiting op een transmissie- of distributiesysteem voor gas indien er sprake is van een gebrek aan capaciteit **of van het ontbreken van een aansluiting** en het niet economisch verantwoord is om de nodige uitbreidingswerkzaamheden te verrichten, tenzij een verzoeker bereid is te betalen voor de uitbreidingswerkzaamheden”.

Tekstvoorstel 2: “de aanleg **of wijziging** van een aansluiting op een transmissie- of distributiesysteem voor gas indien ~~er sprake is van een gebrek aan capaciteit en~~ het niet economisch verantwoord is om de nodige uitbreidingswerkzaamheden te verrichten, tenzij een verzoeker bereid is te betalen voor de uitbreidingswerkzaamheden”.

Nadere toelichting:

- Artikel 3.40, derde lid, onderdeel c is een onjuiste dan wel onvolledige wijze van implementatie van artikel 38, lid 1 en lid 2:

Artikel 38 van de Gasrichtlijn vermeldt in zowel het eerste en tweede lid ervan expliciet als afwijzingsgrond “een gebrek aan capaciteit of het ontbreken van een verbinding”. De afwijzingsgrond in onderdeel c van het derde lid van artikel 3.40 ziet echter alleen op aansluitverzoeken waarvoor werkzaamheden t.b.v. het realiseren van capaciteitsuitbreidingen (dus bij een gebrek aan capaciteit) economisch niet verantwoord zijn en daarmee niet ook op aansluitverzoeken waarvoor werkzaamheden voor het realiseren van de gevraagde aansluiting (verbinding) economisch onverantwoord zijn.

Merk allereerst op dat in artikel 38 van de door het Europees Parlement aangenomen Engelse tekst van de Gasrichtlijn het woord “connection” wordt gebruikt, daar waar in de Nederlandse tekst “verbinding” staat. Het woord “connection” wordt in de Engelstalige tekst ook gebruikt in de titel van artikel 38 “refusal of access and connection”, hetgeen in de Nederlandse tekst vertaald is naar “weigering van toegang en aansluiting”. Met het (niet gedefinieerde) woord “verbinding” wordt dus “aansluiting” bedoeld.

Indien de kosten van hetzij de realisatie van de gevraagde aansluiting zelf, hetzij van de voor deze aansluiting benodigde capaciteitsuitbreiding niet economisch verantwoord zijn, dan schrijven deze artikelen van de Gasrichtlijn dus voor dat de betreffende systeembeheerder de aanvraag voor de aansluiting kan weigeren (tenzij de aanvrager deze kosten zelf wil betalen). Dit betreft geen lidstaatoptie, maar dit wordt door artikel 38 van de Gasrichtlijn

voorgeschreven. Artikel 3.40, derde lid c vermeldt als afwijzingsgrond echter alleen de benodigde niet-economisch verantwoorde capaciteitsuitbreiding en vermeldt als afwijzingsgrond ten onrechte niet de niet-economisch verantwoorde werkzaamheden t.b.v. het realiseren van de gevraagde aansluiting zelf. Dit moet dus worden aangepast.

Wij zien twee logische wijzigingen om het onterechte onderscheid tussen een gebrek aan capaciteit en het ontbreken van een verbinding weg te nemen.

De eerste o.i. logische wijzigingsoptie is om het "ontbreken van een aansluiting" toe te voegen aan dit artikelonderdeel c. Dit is volledig in lijn met zowel de bepalingen van artikel 38 van de Gasrichtlijn als met de door KGG voorgestelde tekst van het tweede lid van artikel 3.47 dat wel het ontbreken van een aansluiting vermeldt (tekstvoorstel 1).

De tweede o.i. logische wijzigingsoptie is om het onderscheid tussen "gebrek aan capaciteit" en "het ontbreken van een aansluiting" weg te nemen door het "gebrek aan capaciteit" uit de tekst te halen (tekstvoorstel 2).

- Maatschappelijk belang van heldere afwijzingsgrond voor niet-economisch verantwoorde aansluitverzoeken

De bovenstaande door GTS voorgestelde tekstsuggesties passen niet alleen beter bij de daadwerkelijke tekst van de Gasrichtlijn, maar geeft GTS ook de meer dan wenselijke duidelijke wettelijke grondslag om de steeds vaker voorkomende evident economisch niet-verantwoorde aanvragen voor GTS-aansluitingen te kunnen weigeren. Deze weigeringsgrond dient evident ook in het maatschappelijke belang. Dit lichten we graag nader toe:

Partijen die een grote aansluiting (>40m³/h) willen kunnen deze in veel gevallen zowel aanvragen bij een DSB als bij de TSB (GTS). De kosten voor GTS-aansluitingen worden op grond van de, door ACM conform de NC TAR Verordening¹, vastgestelde tariefregulering niet bij aangeslotenen in rekening gebracht maar worden in de algemene transporttarieven van GTS gesocialiseerd. De aangeslotenen van GTS betalen deze transporttarieven dus niet direct zelf, maar deze worden door de balanceringsverantwoordelijken betaald die deze kosten op haar beurt aan de volgende stap van de gasketen doorbelast. Vanuit het perspectief van een aangeslotene is een aansluiting op het GTS-systeem daarmee zo goed als gratis. Voor een aansluiting op een DSB-gassysteem moet een aangeslotene echter "gewoon" de kosten van zijn aangevraagde DSB-aansluiting betalen. De kosten voor het realiseren van een RNB-aansluiting zijn gemiddeld ca. factor 10 lager dan de kosten voor het realiseren van een GTS-aansluiting. Als analogie: de kosten van een op- of afrit naar of van de snelweg (transmissiesysteem) zijn aanmerkelijk hoger dan de kosten van een op- of afrit naar of van een provinciale of lokale weg (distributiesysteem).

Ondanks het feit dat de (maatschappelijke) kosten van een aangevraagde DSB-aansluiting (bijv. €400.000) vele malen lager zijn dan van een aangevraagde GTS-aansluiting (bijv. €5.000.000), met voor de verzoeker ervan een vergelijkbare functionaliteit als een DSB-aansluiting, kan het voor een partij die een aansluiting aanvraagt daarom desondanks financieel aantrekkelijker zijn om toch een GTS-aansluiting aan te vragen in plaats van een DSB-aansluiting. De betreffende aanvrager van een GTS-aansluiting wentelt daarmee deze (onnodig hoge) kosten voor haar aansluiting af op de gehele gasmarkt, waaronder nadrukkelijk ook inbegrepen de kleinverbruikers die uiteindelijk een belangrijk gedeelte van deze onnodige kosten door hun leverancier in de gasprijs per kubieke meter verwerkt krijgen. Het is daarom

¹ Commission Regulation (EU) 2017/460 of 16 March 2017 establishing a network code on harmonised transmission tariff structures for gas

maatschappelijk onverantwoord als GTS in dergelijke evident economisch onverantwoorde situaties een aanvraag voor een aansluiting niet zou kunnen weigeren. GTS zou daarom een duidelijk wettelijke grondslag moeten hebben om deze aanvraag af te wijzen en de aanvrager vervolgens door te verwijzen naar de DSB.

De bovenstaande suggesties ter implementatie van artikel 38 van de Richtlijn zou GTS deze duidelijke grondslag geven om dergelijke economisch onverantwoorde aanvragen voor het realiseren van een aansluiting op het TSB-systeem af te kunnen wijzen, ook als er geen sprake is van een gebrek aan (transport)capaciteit.

Daarmee levert deze implementatiewijze tevens een positieve bijdrage aan de verwezenlijking van de gedeelde doelstelling van Rijksoverheid, ACM en systeembeheerders om (de transitie van) het energiesysteem betaalbaar te houden.

T.a.v. de MvT: In de artikelsgewijze toelichting bij dit artikel(lid) zou ook vermeld kunnen worden dat de uitbreidingswerkzaamheden ook betrekking hebben op de (realisatie van de) aansluiting.

- Uitbreiding afwijzingsgrond naar economisch niet-verantwoordelijke verzoeken voor wijziging van bestaande aansluitingen

Het lijkt GTS daarnaast logisch om de afwijzingsgrond in dit artikelonderdeel niet alleen van toepassing te zijn op verzoeken voor nieuwe aansluitingen, maar ook op verzoeken voor wijzigingen (zoals uitbreidingen) van bestaande aansluitingen. Het eerste lid van artikel 3.40 heeft het immers over beide soorten verzoeken en een aanvraag voor een grotere aansluiting kan, indien dit verzoek in geen geval kan worden afgewezen, uiteraard ook tot economisch onverantwoordelijke werkzaamheden van de systeembeheerder leiden.

Artikel 3.40, vierde lid

Belangrijkste punten:

- De zinssnede "in afwijking van het derde lid, onderdeel c" dient te worden verwijderd. Deze zinssnede legt een verband tussen artikelen 38 en 42 van de Gasrichtlijn die de Gasrichtlijn zelf niet legt. Deze zinssnede dreigt er daarnaast voor te zorgen dat niet-economisch verantwoorde capaciteitsuitbreidingen toch moeten worden gerealiseerd.
- De tweede zin van artikel 3.40, vierde lid moet worden aangepast omdat deze inconsistent is met de wettelijke bepalingen t.a.v. investeringsplannen. Een uitbreidingsinvestering moet immers eerst in een vastgesteld investeringsplan zijn opgenomen, voordat deze uitbreidingsinvestering wordt gerealiseerd.
- De huidige formulering van deze tweede zin van artikel 3.40 kan de TSB Gas daarnaast verplichten om eerst de voor een aangevraagde aansluiting benodigde uitbreidingsinvesteringen te moeten realiseren voordat de TSB een aanbod voor het realiseren van die aansluiting kan doen die (het aanbod) vervolgens mogelijk niet door de aanvrager wordt geaccepteerd. Dit zou (maatschappelijke) waardevernietiging betekenen als ook een volstrekt onnodige stijging van de gastransporttarieven.
- De artikelsgewijze toelichting bij dit vierde lid dient van een duidelijke toelichting te worden voorzien.

GTS doet het onderstaand tekstvoorstel voor wijziging van het vierde lid van artikel 3.40 en licht deze vervolgens nader toe:

Tekstvoorstel:

4. ~~In afwijking van het derde lid, onderdeel c, wijst~~ een transmissiesysteembeheerder voor gas ~~wijst~~ een verzoek om aansluiting van een nieuwe LNG-hervergassingsinstallatie, industriële afnemer, of nieuw gasopslagsysteem, niet af vanwege toekomstige beperkingen van de beschikbare capaciteit of de extra kosten die verbonden zijn aan de noodzakelijke capaciteitsvergroting. ~~Om deze toekomstige capaciteitsbeperkingen op te lossen neemt de~~ De transmissiesysteembeheerder ~~neemt~~ passende maatregelen, waaronder de opname van de hiervoor benodigde uitbreidingsinvesteringen in het ontwerp investeringsplan bedoeld in artikel 3.35, eerste lid. ~~om zo spoedig mogelijk alsnog een aanbod te doen.~~

Nadere toelichting:

- Onterecht verband tussen artikelen 38 en 42 van de Gasrichtlijn

Het vierde lid legt door de zinssnede “in afwijking van het derde lid, onderdeel c” een directe relatie tussen de bepalingen van het derde lid, onderdeel c en het vierde lid terwijl de corresponderende artikelen uit de Gasrichtlijn (artikel 38 en 42) dit verband in zijn geheel niet leggen. Artikel 38 van de Gasrichtlijn verwijst immers nergens naar artikel 42 en artikel 42 verwijst nergens naar artikel 38.

Door in de nationale Energiewet toch een directe relatie tussen deze bepalingen uit de Gasrichtlijn te leggen kan de bepaling van het vierde lid zo worden gelezen dat de TSB Gas alle benodigde capaciteitsuitbreidingen (dus: extra netwerkinvesteringen) moet realiseren die nodig zijn om aan aansluitverzoeken van industriële afnemers, LNG-hervergassingsinstallaties en gasopslagsystemen te voldoen zelfs als deze capaciteitsuitbreidingen niet economisch verantwoord zijn. Het zou immers zo gelezen kunnen worden dat deze afwijzingsgrond van onderdeel c van het derde lid (o.b.v. niet-economisch verantwoorde werkzaamheden) op deze aansluitverzoeken niet van toepassing is. Dit lijkt ons overduidelijk niet de bedoeling en maatschappelijk uitermate onwenselijk.

Zoals gezegd is dit ook niet de bedoeling van de Gasrichtlijn. Artikel 42, tweede lid van de Gasrichtlijn vermeldt immers ook geen “in afwijking van het eerste en tweede lid van artikel 38”.

Daarnaast zou het ontbreken van een afwijzingsgrond voor aansluitverzoeken van industriële afnemers, LNG-systemen en gasopslagsystemen waarvoor economisch onverantwoorde capaciteitsuitbreidingen nodig zijn evident niet in lijn zijn met de in de Gasverordening en Gasrichtlijn opgenomen (beleids)doelen en “geest” van het Decarbonisatiepakket. Er blijft in het wetsvoorstel immers wel een afwijzingsgrond voor aansluitverzoeken van invoeders van gas uit hernieuwbare bron waarvoor economisch onverantwoorde capaciteitsuitbreiding nodig zijn, terwijl dat dan niet zou gelden voor (fossiele) afnemers/invoeders zoals industriële afnemers, LNG-systemen en gasopslagsystemen. In de huidige Energiewet kunnen aansluitverzoeken van (o.a.) industriële afnemers, LNG-installaties en gasopslagsystemen immers op grond van artikel 3.40, vierde lid (van de reeds aangenomen Energiewet) juist altijd worden geweigerd als daar capaciteitsuitbreidingen voor nodig zijn (ongeacht of deze capaciteitsuitbreidingen economisch wel of niet verantwoord zijn), terwijl afwijzing van invoeders van gas uit hernieuwbare bronnen alleen mogelijk is als de benodigde capaciteitsuitbreidingen economisch onverantwoord zijn (zie ditzelfde art. 3.40, vierde lid van de aangenomen Energiewet). De in de implementatiewet opgenomen wijzigingen in dit artikel 3.40 zou de huidige betere uitgangspositie van invoeders van gas uit hernieuwbare bronnen dus volledig omdraaien en “fossiele” partijen aanmerkelijk meer rechten op een aansluiting geven dan invoeders van gas uit hernieuwbare bronnen. Dit lijkt ons evident niet de intentie van het Decarbonisatiepakket. De geconsulteerde tekst van het vierde lid artikel 3.40 is

daarmee o.i. een incorrecte wijze van implementatie van het Decarbonisatiepakket en dient daarom te worden gewijzigd.

- Inconsistentie tussen het vierde lid en de artikelen m.b.t. investeringsplan

De tweede zin van het vierde lid van artikel 3.40 impliceert dat indien er sprake is van toekomstige capaciteitsbeperkingen m.b.t. een aansluitverzoek van een in dit lid vermelde categorie aangeslotenen (industriële afnemers, LNG-systemen, gasopslagsystemen) dat de TSB Gas altijd haar systeem moet uitbreiden ongeacht of deze investeringen zijn opgenomen in een vastgesteld investeringsplan. Dit is tegenspraak met de artikelen m.b.t. het (proces van) investeringsplannen, zie artikelen 3.34 tot en met 3.36 waarin voorgenomen investeringen eerst in een ontwerpinvesteringsplan worden opgenomen en vervolgens onder meer door KGG en ACM worden getoetst voordat het investeringsplan kan worden vastgesteld.

- De TSB Gas kan de benodigde uitbreidingsinvesteringen pas realiseren nadat het aanbod is geaccepteerd

De door KGG voorgestelde tweede zin van het vierde lid van artikel 3.40 bepaalt dat de TSB Gas eerst de voor een aansluiting benodigde uitbreidingsinvesteringen moet realiseren en pas daarna een aanbod kan doen. Dit is een volstrekt onlogische volgorde. Een aanbod van de TSB Gas kan immers per definitie door de aanvrager alsnog worden geweigerd, terwijl de TSB Gas dan wel al (soms tientallen miljoenen euros) heeft geïnvesteerd om de voor de aangevraagde aansluiting benodigde (transport)capaciteitsvergroting te realiseren.

De kosten van deze (achteraf) onnodige investeringen worden dan simpelweg opgenomen in de toegestane inkomsten van de TSB Gas (het betrof met de door KGG voorgestelde bepaling immers een wettelijke taak van de TSB Gas) en worden daarmee verwerkt in de gastransporttarieven. De gastransporttarieven stijgen daarmee op volkomen onnodige wijze en dit wordt uiteindelijk door de gehele Nederlandse gasmarkt direct of indirect betaald (inclusief huishoudens met een kleine aansluiting).

Dat de TSB Gas eerst het investeringsplan vaststelt en pas daarna een aanbod kan doen volgt uit rechtstreeks uit artikel 3.34, derde lid, onderdeel c van de Energiewet. In het ontwerpinvesteringsplan moeten immers de investeringen zijn opgenomen "die nodig zijn om aanbiedingen te doen als bedoeld in [o.a] artikel 3.40, vierde lid".

Voor zo ver het doen van een aanbod door de TSB Gas afhangt van het tijdig kunnen verhelpen van voor de aangevraagde aansluiting relevante toekomstige capaciteitsbeperkingen, zou de goede en logische volgorde de volgende zijn:

- 1) de TSB Gas neemt de benodigde capaciteitsuitbreidingen op in haar ontwerpinvesteringsplan;
- 2) dit ontwerpinvesteringsplan legt de TSB Gas ter toetsing voor aan KGG en ACM;
- 3) na vaststelling van het investeringsplan kan de TSB Gas een aanbod aan de aanvrager sturen;
- 4) indien het aanbod wordt geaccepteerd realiseert de TSB Gas de in het vastgestelde investeringsplan opgenomen uitbreidingsinvesteringen.

- Sterke behoefte voor een duidelijke toelichting bij het vierde lid

GTS verzoekt KGG om in de artikelsgewijze toelichting bij het vierde lid van artikel 3.40 duidelijk te maken wat deze bepalingen betekenen voor de aansluittaak van de TSB Gas. Met name moet duidelijk worden gemaakt dat het vierde lid van artikel 3.40 niet betekent dat de TSB Gas voor de in dit lid genoemde categorieën aangeslotenen de voor een aansluitverzoek

benodigde (toekomstige) uitbreidingsinvesteringen altijd moet realiseren, ongeacht of deze investeringen economisch verantwoord zijn of niet en ongeacht of deze investeringen in een vastgesteld investeringsplan zijn opgenomen of niet.

Artikel 3.56, tweede lid

Aan de uitzondering van het tweede lid bij dit artikel moet "interconnectorsysteembeheerders voor gas" worden toegevoegd. Dit betreft een correctie van de bestaande Energiewet. Op systeemkoppelingen tussen een TSB en een interconnectorsysteembeheerder zijn geen erkende meetverantwoordelijken actief.

Artikel 3.66

Deze taak (Raming Groningenveld) is met de in 2024 reeds in werking getreden Wet Beëindigen Winning Groningenveld gewijzigd en deze wijzigingen zijn niet zichtbaar in het consultatiedocument. De "Leeswijzer" (paragraaf 1 van pagina 1) van het concept-wetsvoorstel vermeldt echter dat dergelijke wetswijzigingen "zo veel als mogelijk" zijn meegenomen. Wij verzoeken KGG om in de volgende versie (UHT-versie) de actuele wetsbepalingen wel op te nemen.

Artikel 3.106, eerste lid, aanhef

Art. 3.106, eerste lid, aanhef bepaalt dat TSB Gas alleen tarieven bij netgebruikers in rekening kan brengen. De Europese "NC TAR Verordening" (een verordening bij of krachtens Verordening 2024/1789, zie art. 3.107, eerste lid) bepaalt echter in artikel 4, vierde lid dat ACM mag bepalen dat onder meer zogenaamde niet-transmissietarieven bij de "begunstigen" van een non-transmission service in rekening kan brengen. Deze begunstigen kunnen ook aangesloten partijen, zoals invoeders zijn. Invoeders vallen echter niet onder de definitie van "netgebruiker". De Energiewet perkt hiermee dus de (tariefs)bevoegdheden die ACM op grond van de Europese Gasrichtlijn en NC-TAR Verordening heeft in. Deze "fout" stond ook al in het oorspronkelijke wetsvoorstel Energiewet en is tot heden onopgemerkt gebleven.

Het lijkt GTS voor de hand liggen dat de uiteindelijke formulering ziet op het in rekening kunnen brengen van tarieven bij onder andere netgebruikers, systeemgebruikers, marktdeelnemers en aangeslotenen. De ACM kan dan vervolgens, op basis van de aan haar toegekende bevoegdheden, bepalen aan welke van deze partijen welke tarieven voor welke wettelijke taak door GTS in rekening moeten worden gebracht.

GTS stelt derhalve voor dat KGG en ACM over deze bepaling nader inhoudelijk overleg voeren ten aanzien van op welke wijze deze bepaling moet worden aangepast.

Deze zelfde aanpassing is ook nodig voor de tarieven voor op basis van artikel 3.113 toegekende "tijdelijke taken" van de TSB Gas.

Artikel 3.107, eerste lid

De onderstreepte groene tekst moet worden toegevoegd: "..tarieven waarop artikel 3.106, eerste lid, [aanhef en onderdeel a](#) van toepassing is." Art. 3.106, eerste lid heeft namelijk ook een onderdeel b en op dat onderdeel is niet "deze paragraaf 3.6.2" van toepassing maar paragraaf 3.6.3. Dit betreft een correctie op de reeds aangenomen Energiewet.

Artikel 3.112, eerste lid en tweede lid, onderdeel a

Deze artikelonderdelen verwijzen naar "artikel 3.106, tweede lid, onderdelen a en b". Het tweede lid van artikel 3.106 heeft echter geen onderdelen a en b en de toevoeging naar deze onderdelen moet worden verwijderd.

Artikel 3.113

De beperking om tarieven voor tijdelijk taken alleen bij netgebruikers in rekening kunnen brengen perkt de (Europese) bevoegdheden van ACM onnodig in. Aan dit artikel moeten dus ook andere marktrollen worden toegevoegd, zie de opmerking bij artikel 3.106, eerste lid, aanhef.

Bij vragen over dit hoofdstuk 2.1 Gastransport kunt u contact opnemen met René van der Haar (r.e.van.der.haar@gasunie.nl).

2.2 Waterstoftransport

Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen

Congestie voor waterstofgas

Congestie omvat waterstofgas, terwijl er (i.t.t. bij gas en elektra) geen definitie van “congestie voor waterstofgas” is opgenomen.

Waarom ontbreekt deze definitie? Bij het opnemen van een eventuele definitie moet voldoende aandacht zijn voor artikel 3.47a, dat stelt dat er geen transportplicht is wanneer ‘onvoldoende capaciteit beschikbaar is of een aansluiting ontbreekt en het niet economisch verantwoord is om de nodige uitbreidingswerkzaamheden te verrichten(...)’.

Ondersteunende dienst voor waterstofgas

De definitie van “ondersteunende dienst voor waterstofgas” omvat (i.t.t. gas) geen “met inbegrip van het opvangen van fluctuaties in systeembelasting, menging en injectering van inerte gassen”. Betekent dit dat er geen fluctuaties in systeembelasting hoeven te worden opgevangen? Waarom is hiervoor gekozen?

Interconnectorsysteem

Een interconnector is volgens de definitie een interconnector voor elektriciteit, gas of waterstofgas. Een interconnectorsysteem is echter alleen een interconnectorsysteem voor elektriciteit of voor gas, niet voor waterstofgas. Betekent dit dat een interconnector voor waterstofgas altijd onderdeel is van een transmissiesysteem voor waterstofgas en niet een zelfstandig systeem kan zijn? De MvT zegt daar niets over. De Richtlijn kent alleen de definities interconnector (= gas) en waterstof interconnector, maar niet interconnectorsysteem.

Congestie voor waterstofgas

Congestie is gedefinieerd als congestie voor elektriciteit, gas of waterstofgas. Vervolgens zijn congestie voor gas en congestie voor elektriciteit elk nog apart gedefinieerd, maar een definitie van congestie voor waterstofgas ontbreekt, deze dient nog te worden toegevoegd.

Transmissiesysteem voor waterstofgas

Deze definitie wijkt af van die in de Richtlijn, daar wordt gesproken over ‘netten’ en in de Energiewet over ‘systemen’. Maar een ‘systeem’ kan volgens de definitie daarvan in de Energiewet ook een waterstofopslagsysteem of een waterstofterminal zijn. Daarom is deze definitie van transmissiesysteem voor waterstofgas nu te ruim, want die impliceert dat ook een waterstofopslag of –terminal aangesloten afnemers rechtstreeks kan beleveren.

De definitie in de Gasrichtlijn luidt als volgt:

“waterstoftransmissienet”: een netwerk van pijpleidingen voor het transport van waterstof met een hoge zuiverheidsgraad, met name een net dat waterstofinterconnectoren omvat of dat rechtstreeks is aangesloten op waterstofopslagfaciliteiten, waterstofterminals of twee of meer waterstofinterconnectoren, of dat voornamelijk dient voor het transport van waterstof naar andere waterstofnetten, waterstofopslag of waterstofterminals, zonder de mogelijkheid uit te sluiten voor zulke netten om rechtstreeks aangesloten afnemers te beleveren;

HNS stelt voor om de definitie van transmissiesysteem voor waterstofgas in de Energiewet als volgt aan te passen:

transmissiesysteem voor waterstofgas: een stelsel van leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen voor het transport van waterstofgas met een hoge zuiverheidsgraad, met name een systeem dat waterstofinterconnectoren omvat of dat rechtstreeks is aangesloten op waterstofopslagsystemen, waterstofterminals of twee of meer waterstofinterconnectoren, of dat voornamelijk dient voor het transport van waterstofgas naar andere transmissie- of distributiesystemen voor waterstofgas, waterstofopslagsystemen of waterstofterminals, zonder de mogelijkheid uit te sluiten voor zulke **transmissiesystemen voor waterstofgas** om aangesloten afnemers rechtstreeks te beleveren;

Artikel 1.2

Dit artikel is onvolledig; hier zou "of waterstofgas" aan moeten worden toegevoegd omdat de Energiewet met deze implementatie ook over waterstofgas gaat.

"Bij algemene maatregel van bestuur kunnen deze wet en de daarop rustende bepalingen geheel of gedeeltelijk van toepassing worden verklaard op andere gasvormige stoffen dan gas **en waterstofgas**."

Hoofdstuk 2 - Energiemarkten

Artikel 2.24, tweede lid

Dit artikel bepaalt dat "Een leverancier van waterstofgas doet, indien hij voorziet of behoort te voorzien dat hij niet langer in staat zal zijn om zijn plicht tot levering van waterstofgas aan zijn huishoudelijk eindafnemers of micro-ondernemingen na te komen, daarvan onverwijld mededeling aan de transmissiesysteembeheerder voor waterstofgas en aan de Autoriteit Consument en Markt." In onze optiek is het logisch hieraan de 'distributiesysteembeheerder' toe te voegen zodat al naar gelang de situatie de relevante systeembeheerder geïnformeerd wordt door de leverancier. De komende jaren, en zeker zolang er nog geen vergunningsplicht is voor het leveren van waterstof aan huishoudens of micro-ondernemingen ligt een melding bij de waterstof DSB meer voor de hand. Ook omdat de waterstofdistributiesysteembeheerder de voor de hand liggende 'alternatieve' leverancier is conform de huidige waterstofpilots.

Artikel 2.44 (gasoverdracht) en artikel 2.45 (overstappen)

Deze artikelen zijn in het wetsvoorstel niet van toepassing voor waterstof. Gasunie vermoedt dat dit een omissie is en stelt voor deze artikelen ook voor waterstof op te nemen.

Hoofdstuk 3 – Beheer van elektriciteits-, gas- en waterstofsysteem

Artikel 3.40a, eerste lid

In het artikel staat: "Een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor waterstofgas doet in het voor hem krachtens artikel 3.37 vastgestelde gebied op verzoek een aanbod tot: a. aanleg van een aansluiting op zijn systeem op een voor die aansluiting geschikt punt met een voor die aansluiting geschikt drukniveau; (...)"

De tekst in het artikel zou verduidelijkt moeten worden, zodat duidelijk wordt dat niet van HNS gevraagd kan worden om buiten de operationele drukbandbreedte te leveren.

Artikel 3.40a, derde lid

Gasunie verwijst hier nadrukkelijk naar de opmerkingen door GTS bij 3.40, derde lid. Economisch onverantwoorde aansluitkosten lijken geen afwijzingsgrond te zijn.

Artikel 3.40a, vierde lid

Deze tekst impliceert o.i. (mogelijk) dat HNS gedwongen kan worden om economisch onverantwoorde uitbreidingsinvesteringen moet doen t.b.v. de genoemde categorieën aangeslotenen, ook als deze investeringen nog niet zijn opgenomen in een vastgesteld investeringsplan. Vergelijk voor de toelichting de opmerkingen van GTS naar analogie voor aardgas bij artikel 3.40, vierde en vijfde lid).

Artikel 3.50 (Balanceren gas en waterstofgas)

Gasunie stelt voor om een apart artikel (3.50a) in te voegen voor het balanceren van waterstofgas, naast het artikel voor aardgas. Het is voldoende om, voorlopig, alleen het voorgestelde lid 6 van 3.50 te verplaatsen naar 3.50a, en een lid toe te voegen die het mogelijk maakt om via lagere regelgeving (AMvB) nadere regels te stellen. Door een apart artikel te creëren wordt het gemakkelijker om aanpassingen voor balanceren van of het waterstofnetwerk of het gasnetwerk aan te brengen, zonder daarbij de andere te beïnvloeden.

Artikel 3.56a/3.60a

Deze artikelen bepalen dat de waterstoftransmissiebeheerder een meetinrichting installeert en meetactiviteiten ook uitvoert voor waterstof-invoeders. Dit wijkt af van de insteek bij aardgas waar deze verantwoordelijkheid ligt bij de invoeders, die zelf verantwoordelijk zijn voor hun meetinrichting. (o.a. art. 2.47, vierde lid). Daarnaast zien we het om onderstaande redenen als onwenselijk om de meet-verantwoordelijkheid voor H2-invoeders bij de transmissiesysteembeheerder neer te leggen. Het vereist allereerst dat door HNS verdere investeringen gedaan moeten worden dan tot op heden waren voorzien (o.a. aankoop van grond en de aanleg van installaties). Naast aanvullende investeringen betekent dit een verdere uitbreiding van werkzaamheden. Zowel voor nieuwe projecten, maar ook voor bestaande al lopende projecten waaraan deze werkzaamheden alsnog toegevoegd moeten worden. Dit terwijl invoedende partijen over het algemeen al maatregelen treffen om meet-activiteiten uit te kunnen voeren. Als waterstofproducent zullen zij immers vanuit commercieel oogpunt inzicht willen hebben in de ingevoede waterstof. Daarnaast is het op systeemniveau goedkoper om deze verantwoordelijkheid bij de invoedende partijen neer te leggen in plaats van bij de TSB. Verder merken wij hierbij op dat dit een trendbreuk zal betekenen ten opzichte van hoe het tot op heden georganiseerd is en de wijze waarop het in de HNS contracten, waarover via de Trialog-tafel met de representatieve organisaties overeenstemming bereikt is, vastgelegd is.

Artikel 3.106, eerste lid

Dit lid schrijft voor dat HNS alleen tarieven in rekening kan brengen bij netgebruikers. Invoeders vallen niet onder de definitie van "netgebruikers". Gevolg hiervan is dat door HNS geen aansluittarieven in rekening gebracht kan worden bij invoeders. Dit is, zoals ook in de reactie van GTS op dit artikel is opgenomen niet wenselijk. Bij dit artikel zou tenminste achter het woord netgebruiker "en/of aangeslotenen" toegevoegd moeten worden zodat het mogelijk blijft voor HNS om aansluittarieven in rekening te brengen bij haar aangeslotenen. Eveneens wordt door de huidige formulering ten onrechte de (tariefs)bevoegdheden die ACM heeft beperkt.

Artikel 3.113

Zie opmerking bij artikel 3.106 aanhef: Het moet voor ACM mogelijk zijn om de tarieven van "tijdelijke taken" bij anderen in rekening te brengen dan alleen bij netgebruikers.

Artikel 3.124a, tweede lid

Somt op voor welke partijen de tarieven en overige methoden en voorwaarden voor het waterstofgas transmissiesysteem gaan gelden. In dit artikel ontbreekt de categorie 'invoeders' ten onrechte. Deze dient alsnog opgenomen te worden.

Artikel 3.124a, vijfde lid

Dit bepaalt dat de ACM ten behoeve van de voorbereiding op de inwerkingtreding van tariefregulering voor waterstofgas een niet-bindende aanbeveling kan geven over een voorstel voor algemeen geldende tarieven, methoden en voorwaarden wanneer daartoe een gezamenlijk verzoek gedaan wordt van de betreffende transmissie- en distributiesysteembeheerder en de relevante representatieve organisaties van aangesloten, netgebruikers en marktdeelnemers. Dit impliceert dat er sprake dient te zijn van unanimititeit van al deze partijen alvorens de ACM tot een niet-bindende aanbeveling kan worden verzocht. Vanuit de optiek van het door de markt kunnen verkrijgen van duidelijkheid zou het ons voorstel zijn om "gezamenlijk" uit het artikel te verwijderen en het mogelijk te maken voor de representatieve organisaties om zonder instemming van de betreffende transmissie- en distributiesysteembeheerder de ACM tot een niet-bindende aanbeveling te verzoeken.

Artikel 3.130, eerste lid, onderdeel b

Leest "...waarvoor ook een ontheffing is verleend..." in plaats van "waarvoor ook geen ontheffing is verleend...". Dat lijkt onjuist.

Artikel 3.130, derde lid

Lijkt als volgt gewijzigd te moeten worden "... om transport als bedoeld in artikel ~~3.40a~~ 3.47a en verzoeken van industriële afnemers om een aansluiting als bedoeld in artikel ~~3.47a~~ 3.40a..."

Hoofdstuk 5 – Uitvoering, toezicht en handhaving

Artikel 5.18

Artikel 3.48a (invoed- en afleverspecificaties) ontbreekt aan de lijst van art. 5.18 (toezicht door de Minister). Dit betekent dat niet SodM, maar ACM (via art. 5.17, 2^{de} lid en 5.18) m.b.t. artikel 3.48a de toezichthouder is voor HNS. Het heeft onze voorkeur heeft wanneer het toezicht zoals nu geregeld voor aardgas ongewijzigd blijft. Voor waterstof zou wat ons betreft dit op dezelfde wijze kunnen worden ingericht. Hiervoor dient art. 3.48a te worden toegevoegd aan art. 5.18. NB: art. 3.48a staat wel vermeld in art. 5.21 (bestuurlijke boete). Dit lijkt erop te wijzen dat het ontbreken van art. 3.48a in art. 5.18 een omissie is.

Wijzigingen in de Omgevingswet

Artikel 3 (pagina 120-121)

De artikelsgewijze toelichting (p.43) vermeldt dat deze wijzigingen alleen zien op implementatie van het tiende lid van artikel 8 van de herziene Gasrichtlijn..

Gasunie constateert dat het negende lid van artikel 8 van de herziene Gasrichtlijn niet geïmplementeerd wordt in dit wetsvoorstel². Dit negende lid bepaalt dat toestemmingen - waaronder vergunningen - die zijn verleend voor de bouw en exploitatie van aardgasinfrastructuur, ook van toepassing zijn op de bouw en exploitatie van waterstofinfrastructuur. Dit is van groot belang om het landelijk waterstofnetwerk zo snel mogelijk aan te leggen en beschikbaar te maken voor de waterstofmarkt. Gasunie verzoekt dan ook om dit negende lid zo spoedig mogelijk te implementeren, middels dit wetsvoorstel of op een andere, snellere, wijze. Bijvoorbeeld om dit deel van de implementatie te koppelen aan een ander wetsvoorstel dat de VRO wijzigt, zoals de implementatie van de RED III (vergunningsversnellers). Zie ook pagina 4 van deze reactie, bij 'regels omtrent vergunningsverlening'.

Ook ontbreekt de implementatie van het vijfde lid van artikel 8 van de herziene Gasrichtlijn. Het vijfde lid stelt dat toestemmingsprocedures, waaronder vergunningsprocedures, in totaal niet langer dan twee jaar mogen duren. In artikel 6.1 en 6.2 van het wetsvoorstel worden de aanleg en uitbreiding van een waterstoftransmissiesysteem en van een waterstofopslag weliswaar aangemerkt als werken met een nationaal dan wel provinciaal belang waarvoor een projectbesluit wordt vastgesteld, maar daarmee is de maximumtermijn van twee jaar uit het vijfde lid niet gewaarborgd.

Tenslotte merken wij op dat in de gebruikte basistekst van de energiewet ook reeds een wijziging van artikel 10.10i van de Omgevingswet is voorgesteld (p.104). Deze wijziging zou wellicht gemakkelijker kunnen worden gevolgd als deze net als de rest van het wetsvoorstel via track-changes zou worden geïmplementeerd.

Memorie van toelichting

2.1.2.9 Taken inzake meten

De MvT meldt in de eerste zin ten onrechte dat de richtlijn in tegenstelling tot waterstof voor gas wel onderscheid maakt tussen grote en kleine aansluitingen en gebruikt dit als argument waarom de TSB/DSB voor waterstof op dezelfde wijze moeten meten (lees: zelf overal meten). Daarnaast wordt uit deze toelichting niet duidelijk waarom H2-invoeders niet zelf hoeven te meten (zoals bij gas wel het geval is).

4.2.2 Terugkerende lasten – Informatiehuishouding TSBs en DSBs waterstof

Deze toelichting zegt o.a. dat "het beheer van het CERES-register met gegevens over duurzame waterstofproductie" onder de wettelijke taken van de TSB Gas vallen. Waaruit blijkt deze wettelijke verplichting?

4.2.2 Terugkerende lasten - Kwaliteitsborging en calamiteitenplannen TSB en DSB H2

Op p.26 staat dat "De huidige TSB voor aardgas is de beoogde TSB voor waterstof". Dit klopt evident niet met het wetsvoorstel zelf dat zegt dat er op zijn minst een juridische scheiding moet zijn.

Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat het opstellen van een wettelijk verplicht calamiteitenplan gemiddeld minder dan 1 mensuur per jaar kost.

² NB: op p.51 van de Memorie van Toelichting staat dat artikel 8 lid 9 van de Richtlijn wordt geïmplementeerd in de Omgevingswet, maar HNS ziet dat in het wetsvoorstel niet terug.

Bij vragen over dit hoofdstuk 2.2 Waterstoftransport kunt u contact opnemen met Marius Mulder (m.h.mulder@gasunie.nl).

2.3 Opslagen

Wettekst

Definitie van marktdeelnemer

Door de voorgestelde wijziging van de definitie van "marktdeelnemer" vallen (in tegenstelling tot alle andere systeembeheerders) gasopslagbeheerders en H₂-opslagbeheerders onder de definitie van "marktdeelnemer". Volgens de definitie van marktdeelnemer in de richtlijn valt een verstrekker van opslagdiensten enkel onder de definitie als deze opslagdiensten verstrekt "onder meer door het plaatsen van handelsorders op een of meerdere markten". Een pure opslagbeheerder zoals EnergyStock plaatst dergelijke handelsorders niet, en zou dus volgens de definitie in de richtlijn geen marktdeelnemer zijn. Dit is onwenselijk, omdat de rechten en plichten voor marktdeelnemers betrekking hebben op het leveren en handelen in energieproducten. Dit zijn activiteiten waar opslagbeheerders zoals EnergyStock niet actief in zijn.

Waterstofopslagsysteem:

De definitie wijkt af van die in de Richtlijn, waar gesproken wordt over een waterstof-opslaginstallatie ipv -systeem. Waarom is deze definitie gekozen en niet aangesloten bij de Richtlijn?

Artikel 3.100, derde lid

De verwijzing naar eerste lid zou een verwijzing naar het tweede lid moeten zijn.

Artikel 3.128

De titel van art. 3.128 heeft het alleen over "nieuwe aardgas- en infrastructuur" terwijl ontheffingen ook kunnen worden verleend voor "een aanzienlijke capaciteitsverhoging van bestaande infrastructuur en op wijzigingen van die infrastructuur die het mogelijk maken nieuwe bronnen voor de levering van hernieuwbaar gas en koolstofarm gas te ontwikkelen", zie artikel 78, tweede lid van de Gasverordening. Wijziging van de titel van dit artikel lijkt dus nodig.

Memorie van toelichting

2.1.4 Waterstofopslagsysteem

Hier staat dat de ACM richtsnoeren zal opstellen over de wijze waarop de in onderhandeling overeengekomen tarieven worden beïnvloed wanneer gereguleerde derdentoegang wordt ingevoerd. Deze verplichting voor ACM zien wij niet terug in het wetsvoorstel. Waaruit blijkt deze verplichting/taak voor ACM?

2.2 Gassystemen - WBE

In paragraaf 2.5.2 van de Memorie van Toelichting van de Wet Bestrijden Energieleveringscrisis ("WBE") wordt uitgelegd dat gasopslag 'Zuidwending' een zogenaamde 'fast cycle gas storage' is die meerdere keren per dag kan wisselen tussen injecteren en

produceren. Dit type opslag kenmerkt zich door weinig opslagvolume, maar een hoge injectie- en onttrekkingscapaciteit. Om die reden staat er dan ook dat "Zuidwending (...) buiten de reikwijdte van de maatregelen in dit wetsvoorstel [valt]". Omdat de implementatiewet van de richtlijn deels de maatregelen uit de WBE overneemt, verzoeken wij om in de Memorie van Toelichting van deze wet te herhalen dat Zuidwending buiten de reikwijdte van de maatregelen van de Wet Bestrijden Energieleveringscrisis valt.

Bij vragen over dit hoofdstuk 2.3 Opslagen kunt u contact opnemen met Jeroen Grolman (j.h.grolman@gasunie.nl).

2.4 Terminals

Wat betreft de regels voor LNG-systemen zien we in de implementatiewet geen grote wijzigingen. Echter zijn er in de huidige Energiewet wel een aantal zaken waarvan het wenselijk is dat deze verduidelijkt worden. Deze zaken worden hier verder toegelicht.

Wettekst

LNG-systeem

In de Nederlandse versie van het Europese pakket verschuift het woord "of" een plaats in de zin. In de Engelse versie is het duidelijk dat het gaat om óf een "import terminal", óf een "export terminal". Bij de Nederlandse vertaling is het onduidelijk bij welke activiteiten de terminal als LNG-systeem gezien moet worden. Het voorstel is om de Engelse zinsopbouw aan te houden. Van belang is om op te merken dat de Engelstalige tekst is goedgekeurd door de Europese instanties en de Nederlandse tekst daarna pas in vertaling is opgemaakt. De Engelstalige tekst lijkt ons dus de juiste.

Nederlandse vertaling van het Europese pakket gebruikt verlading als vertaling van offloading; In de Engelse tekst is offloading duidelijk in de keten; invoer, lossen, hervergassing, invoeding. In een dergelijke keten is lossen een duidelijkere vertaling.

De Nederlandse implementatie vervangt het woord terminal voor het woord systeem. De definitie van systeem geeft geen duidelijkheid over wat hier onder moet vallen. Deze definitie noemt LNG-systeem als voorbeeld van een systeem. Het gevolg zou zijn dat bijvoorbeeld kleinschalige LNG-productie locaties als 'LNG-systemen' met de bijbehorende wettelijke verplichtingen worden gezien.

Graag doen wij het voorstel de volgende wijzigingen over te nemen:

LNG-systeem: LNG- ~~systeem-terminal dat die~~ gebruikt wordt voor het vloeibaar maken van gas, ~~of~~ voor de invoer, ~~of het lossen de verlading,~~ en voor de hervergassing van vloeibaar gas, met inbegrip van ondersteunende diensten en tijdelijke opslag die nodig zijn voor het proces van hervergassing en de daaropvolgende invoeding op het systeem, en met uitzondering van een LNG-systeem dat uitsluitend ten dienste staat van een transmissiesysteembeheerder voor gas bij de uitvoering van zijn wettelijke taken of verplichtingen;

Artikel 3.94 gereguleerde toegang LNG-systeem

De term LNG-activiteiten is geen gedefinieerde term. De gereguleerde toegang zou enkel moeten gaan over LNG gerelateerde activiteiten die onder de term LNG-terminal vallen. Een LNG-beheerder kan ook niet-terminal activiteiten ondernemen; zoals verladen van LNG. Dit zou als LNG-activiteit gelezen kunnen worden, omdat deze term niet gedefinieerd is. Door in

het artikel over toegang terug te refereren naar de definitie van LNG-systeem is het duidelijk waar de toegang op van toepassing is.

Graag doen wij het voorstel de volgende wijzigingen over te nemen:

1. Een LNG-beheerder doet op verzoek een aanbod ~~om over toegang tot zijn LNG-activiteiten LNG-systeem of de door hem aangeboden bijbehorende ondersteunende diensten voor gas voor gas-uit-te-voeren~~.
2. Een LNG-beheerder kan weigeren een aanbod te doen indien binnen het LNG-systeem geen capaciteit beschikbaar is voor de verzochte ~~LNG-activiteiten~~ LNG-systeem diensten of in redelijkheid niet kan worden geleverd dat hij de verzochte capaciteit beschikbaar stelt.
3. Een weigering als bedoeld in het tweede lid is met redenen omkleed.
4. Met het oog op de uitvoering van het eerste en tweede lid, worden in de methoden of voorwaarden, bedoeld in artikel 3.122, tweede lid, in ieder geval opgenomen, voorwaarden voor:
 - a. het uitvoeren van ~~LNG-activiteiten~~ LNG-systeem diensten of ondersteunende diensten voor gas; en
 - b. toe te passen technische specificaties.

Memorie van toelichting

In het huidige voorstel bevat de MvT geen toelichting op Artikel 3.94, indien bovenstaande suggesties worden overgenomen, doen wij de suggestie om onderstaande tekst op te nemen in de MvT, de wijzigingen zijn gemaakt ten opzichte van de MvT van de huidige Energiewet. Met deze toelichting is het duidelijk dat het vloeibaar maken van boil-off gas niet afzonderlijk als LNG-systeem telt waar toegang toe verleent moet worden. Zonder deze verduidelijking zou een derde partij kunnen claimen dat liquifactie van boil-off gas in zichzelf een LNG-systeem is, het voldoet immers aan de definitie. Technisch gezien is het echter onmogelijk verwerkingscapaciteit van boil-off gas onder derdentoegang aan de markt aan te bieden.

Suggestie:

Artikel 3.94³ betreft de implementatie van artikelen 32 en 35 van de Gasrichtlijn. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 14a, eerste lid, en 15, van de Gaswet. Voor een LNG-beheerder geldt een systematiek van toegang die vergelijkbaar is met de systematiek van toegang tot transmissie- en distributiesystemen: een LNG-beheerder is gehouden om op verzoek een aanbod te doen om toegang tot het LNG-systeem ten behoeve van de invoer of het lossen, en voor de hervergassing van vloeibaar gas, met inbegrip van ondersteunende diensten en tijdelijke opslag die nodig zijn voor het proces van hervergassing en de daaropvolgende invoeding op het systeem, of voor het vloeibaar maken van gas voor zover deze geen onderdeel uitmaakt van het deel van het LNG systeem dat ten dienste staat van het verwerken van boil-off gas. De beheerder is daarbij gehouden de methoden en voorwaarden toe te passen die door de ACM op grond van artikel 3.122 zijn goedgekeurd.

Bij vragen over dit hoofdstuk 2.4 Terminals kunt u contact opnemen met Jeroen Grolman (j.h.grolman@gasunie.nl).

3. Reactie op consultatievragen

Op de vragen 1 tot en met 3 heeft Gasunie in overleg met de andere netbeheerders een reactie geformuleerd, daarom is het antwoord op deze vragen exact hetzelfde als in de reactie van Netbeheer Nederland.

3.1 Vraag 1

Acht u het wenselijk dat distributiesystemen voor waterstofgas enkel beheerd mogen worden door een partij of partijen waarvan de aandelen direct of indirect berusten bij één of meer openbare lichamen? Kunt u dit toelichten?

NBNL acht het zeer wenselijk om in de Implementatiewet de eerder gemaakte principiële keuzes uit de Energiewet te handhaven, te weten dat eigendom van de systemen voor transport (transmissie en distributie) van energie in publieke handen moet zijn. NBNL ziet hiervoor de volgende argumenten:

1. Gezien het strategische en maatschappelijke belang van deze vitale infrastructuur, is er meer zeggenschap over deze infrastructuren wenselijk dan in wet- en regelgeving is vast te leggen. Publiek eigendom borgt leveringszekerheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid. NBNL pleit er daarom voor om het bestaande privatiseringsverbod niet alleen van toepassing te verklaren op het transmissiesysteem voor waterstofgas, maar ook op de distributiesystemen voor waterstofgas.
2. Een marktordening met publiek eigendom van de netten sluit tevens aan bij de recente keuze van de Tweede Kamer die gemaakt is voor de collectieve warmtenetten. Tezamen met methaan en elektriciteit draagt dit volgens NBNL daarmee bij aan een uniforme ordening van alle vier de essentiële energieketens uit het Nationaal Plan Energiesysteem.
3. Waterstofsysteem die geen onderdeel uitmaken van het integrale energiesysteem, zoals bestaande waterstofsysteem en waterstofsysteem in geografisch afgebakende gebieden, kunnen – binnen de kaders zoals gedefinieerd in de Gasrichtlijn en Implementatiewet – wel in privaat eigendom zijn.
4. Tot slot vereenvoudigt publiek eigendom de sturing vanuit de overheid om de gehele waterstofketen gecoördineerd te ontwikkelen. Immers, met publiek eigenaarschap wordt publieke sturing mogelijk op de realisatie van de noodzakelijke infrastructuur om vraag en aanbod met elkaar te verbinden en zo de waterstofmarkt op gang te brengen. Het is daarbij voor publieke partijen – meer dan voor marktpartijen – mogelijk om rekening te houden met vermeden maatschappelijke kosten, zoals investeringen in het elektriciteitsnet.

3.2 Vraag 2

Acht u het wenselijk dat er één, enkele of meerdere partijen zijn die in een eigen gebied distributiesystemen voor waterstofgas ontwikkelen en beheren? Kunt u dit toelichten?

De waterstofmarkt bevindt zich nog in een beginstadium. Waterstof(dragers) zijn essentieel voor de verduurzaming van de industrie als grondstof of voor energetisch gebruik. De waterstofinfrastructuur die nodig is voor de waterstofmarkt ontwikkelt zich parallel of bij voorkeur iets vooruitlopend op deze markt.

Onze verwachting is dat in de periode tot 2040 de omvang van de waterstofmarkt voor distributie in Nederland beperkt zal zijn. Om deze reden is NBNL tijdens deze beginfase voorstander van het ontwikkelen van distributienetten vanuit één centrale organisatie voor waterstofdistributie. Door dit vanuit één organisatie te coördineren ontstaan schaalvoordelen en kan de ontwikkeling van kennis, uitgangspunten voor veiligheid en techniek, processen en werkwijzen het meest efficiënt worden vormgegeven.

Een barrièrevrije markt voor producenten en afnemers faciliteert de marktontwikkeling. Daarom is NBNL er voorstander van om het balanceren van het gehele Nederlandse waterstofsysteem (zowel transmissie als distributie) te organiseren in één entry-exitsysteem.

Voor industriële bedrijven ontstaat hierdoor een gelijk speelveld. Ook beperkt een centrale organisatie het aantal aanspreekpunten voor bedrijven en overheden. Tot slot is de samenwerking met de transmissiesysteembeheerder voor waterstofgas eenvoudiger te organiseren. De gezamenlijke systeembeheerders zijn voornemens hier een centrale organisatie voor in te richten.

Afhankelijk van de ontwikkeling van de waterstofmarkt kan op een later moment een groter aantal distributiesysteembeheerders voor waterstofgas meer voor de hand liggen. Bijvoorbeeld als waterstof breder toegepast zal worden in de industrie, of eventueel andere sectoren. Hergebruik van bestaande distributiesystemen voor gas kan dan een efficiënte wijze zijn om deze klanten aan te sluiten op waterstofgas.

Voor de volledigheid merkt NBNL op dat per gebied exclusiviteit noodzakelijk is. Zonder exclusiviteit kunnen er in een gebied meerdere distributiesystemen voor waterstofgas naast elkaar ontstaan. Vanwege de sub-additiviteit van dergelijke systemen is dit inefficiënt. Dit leidt tot hogere kosten voor zowel systeembeheerders als klanten. Dat is onwenselijk.

3.3 Vraag 3

Acht u het wenselijk dat verzorgingsgebieden worden aangewezen en dat distributiesystemen worden ontwikkeld vanuit Centrale coördinatie, bottom-up benadering of hybride benadering?

Zoals beschreven in het antwoord op vraag 2 is NBNL voorstander van een centrale organisatie voor waterstofdistributie. Samen met de transmissiesysteembeheerder voor waterstofgas kan deze organisatie de ontwikkeling van de benodigde waterstofinfrastructuur voor de ontsluiting van de regionale industrie (waaronder cluster 6) coördineren. Vanuit deze samenwerking zullen de systeembeheerders gezamenlijk per cluster het waterstofsysteem met de laagste maatschappelijke kosten kunnen ontwerpen. Zoals aangetoond in HyRegions 2 zal dit vaak een combinatie van hoge- en lagedruk infrastructuur zijn. De hoogte van de maatschappelijke kosten voor het realiseren en beheren van de aansluiting bepaalt welke partij welk deel van het 'clustersysteem' en de aansluitingen realiseert. Zodra meer inzicht is verkregen in de kostendrijvers, is NBNL voorstander van het opnemen van een duidelijk onderscheid tussen transmissie en distributie in lagere regelgeving. NBNL hecht hier waarde aan en wil vaart maken om dit onderscheid zo snel mogelijk duidelijk te krijgen.

Voor een efficiënt energiesysteem zijn naast waterstof ook de andere energiesystemen relevant. Om deze reden zal de centrale organisatie voor waterstofdistributie ook moeten samenwerken met de huidige systeembeheerders, in het bijzonder de systeembeheerders voor gas. Deze samenwerking is relevant om verschillende redenen. In de eerste plaats omdat industriële (gasverbruikende) bedrijven die willen verduurzamen in gesprek gaan of zijn met hun huidige systeembeheerder voor gas. Ten tweede omdat verduurzamingsopties niet alleen afhankelijk van het bedrijfsproces zijn, maar ook van de locatie van het bedrijf ten opzichte van de energie-infrastructuur. En tot slot omdat de verwachting is dat bedrijven die willen verduurzamen via waterstof, in de beginfase hun nieuwe aansluiting op het waterstofsysteem zullen combineren met hun bestaande aansluiting op het systeem voor gas.

NBNL merkt op dat tijdens de huidige ontwikkelfase van de waterstofmarkt er geen sprake zal zijn van een landelijk dekkende ontsluiting. Wel is het belangrijk om nu te starten met de eerste concrete projecten en deze gezamenlijk uit te werken. Daarom willen de gezamenlijke systeembeheerders vanuit de centrale organisatie in een beperkt aantal gebieden waar sprake

is van een duidelijke clustering van klanten samen met het ministerie van Klimaat en Groene Groei (hierna: 'KGG') aan de slag. Aanvullend hierop zullen de komende jaren mogelijk andere kansrijke initiatieven zich ontwikkelen. Met de centrale organisatie wordt het mogelijk om deze initiatieven uniform op te pakken en waar relevant gezamenlijk nader uit te werken.

3.4 Vraag 4

Acht u het wenselijk dat een infrastructuurbedrijf in opdracht van een derde productie-installaties voor waterstofgas mag aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Gasunie is een onafhankelijk netbeheerder, en handelt marktneutraal. Gasunie heeft geen ambitie om zelf actief te zijn in de productie, handel en levering van waterstof. Tegelijkertijd geeft de huidige Energiewet ruimte voor netwerkbedrijven om ook productie-installaties aan te leggen, te onderhouden en onder transparante, niet discriminerende voorwaarden ter beschikking te stellen aan derden. Deze ruimte is in de wet opgenomen om de bij netwerkbedrijven aanwezige technische kennis en uitvoeringskracht in te zetten zonder concurrentie te verstoren, en juist ten gunste van marktpartijen die willen produceren maar (nog) niet over alle expertise beschikken.

Een liquide en transparante waterstofmarkt vraagt om veelvoud en verscheidenheid aan producenten en afnemers die vrij met elkaar kunnen handelen. Het snel beschikbaar krijgen van een grote hoeveelheid productiecapaciteit is daarom cruciaal. Het in opdracht van derden realiseren van dit type installaties kan die opschaling versnellen, mits dit gebeurt met strikte scheiding van gereguleerde netwerkactiviteiten, open en niet discriminerende toegang, geen koppeling met (of voorrang op) transportcapaciteit, en volledige transparantie.

Met deze waarborgen kan de inzet van netwerkexpertise de markt juist versterken in plaats van verdringen. Gasunie pleit er daarom voor om deze wettelijke mogelijkheid te behouden.